

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 12/3 2023 s. 1077-1095, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

TÜRK EDEBİYATI VE AHLAK EĞİTİMİNDE NASİHATİN ÖNEMİ: SALİH SAİM UNAR'IN ANA BABA NASİHATLERİ KİTABININ TRANSKRİPSİYONU VE ANALİZİ

Osman Kâmil ÇORBACI*

Geliş Tarihi: 12.04.2023

Kabul Tarihi: 03.08.2023

Öz

Tarih boyunca insanlar, yaşadıkları dönemdeki tecrübelerini ve bilgilerini paylaşma, gelecek nesilleri doğru ve güzel olana yönlendirme arzusuyla hareket etmişlerdir. Bu arzudan doğan nasihatnameler, edebiyat ve eğitim disiplinlerinin ortak ilgi alanı içerisinde yer almaktadır. Bu eserler, toplumsal fayda sağlamak amacıyla özenle oluşturularak somut örnekler ve destekleyici olaylarla okuyuculara sunulmaktadır. Bu şekilde, okuyuculara teorik bilgi sunulurken aynı zamanda pratik uygulama becerilerini kazanmalarına yönelik katkı sağlanmaktadır. Bu çalışmada Türk edebiyatında nasihatnamelerin tarihi ve yeri anlatıldıktan sonra, müellifinin hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmada aynı zamanda Saim Unar'ın "Ana-Baba Nasihatleri" isimli eserinin transkripsiyonu yapılmış, ahlak eğitimi açısından tahlili ortaya konulmuştur. Çalışmada, doküman ve içerik analizi yöntemi kullanılmış, eserin yazıldığı dönemdeki ahlak anlayışının ve sorunlarının anlaşılmasını hedeflemiştir. Ayrıca günümüzde ahlak eğitimi için kaynak olarak değerlendirilebilecek önemli nasihatnamelerin vurgulanması, çalışmanın akademik ve toplumsal açıdan önemini artırmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Din eğitimi, ahlak eğitimi, Türk edebiyatı, nasihatname, Salih Saim Unar.

THE IMPORTANCE OF ADVICE IN TURKISH LITERATURE AND MORAL EDUCATION: TRANSCRIPTION AND ANALYSIS OF SALİH SAİM UNAR'S MOTHER AND FATHER ADVICE BOOK

Abstract

Throughout history, people have acted with the desire to share their experiences and knowledge and to guide future generations to what is right and beautiful. Nasihatnames arising from this desire are within the common interest of literature and education disciplines. These works are carefully created in order to provide social benefit and presented to readers with concrete examples and supporting events. In this way, readers are provided with theoretical knowledge while at the same time contributing to the acquisition of practical application skills. In this study, after explaining the history and place of nasihatnam in Turkish Literature, information about the life, literary personality and works of the author is given. In the study, at the same time, the transcription of Saim Unar's work titled "Mother-Father Nasihatleri" with was made and its analysis in terms of moral education was revealed. In the study,

* Dr.; Yalova Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, osmann@gmail.com.

document and content analysis method was used and it aimed to understand the understanding of morality and problems in the period when the work was written. In addition, the emphasis on important nasihatnamas that can be considered as a source for moral education today increases the academic and social importance of the study.

Keywords: Religious education, moral education, Turkish literature, book of advice, Salih Saim Unar.

Giriş

Günümüzde, ahlaki değerlerin öğretilmesi, toplumların gelişimi, bireylerin yaşamlarındaki başarı ve mutluluk açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple, ahlaki değerlerin eğitiminde birçok araç kullanılmaktadır. Bu araçlar arasında, nesiller boyu kullanılmış olan nasihatnameler önemli bir yer tutmaktadır.

Nasihat, "nush" kökünden türeyen ve saf, halis olma; kötülükten uzak durma, iyi niyetli olma ve başkasının iyiliğini isteme anlamlarını taşıyan bir terimdir. Bu terim ayrıca, iyiliği teşvik etme, kötülükten kaçınma, öğüt verme ve bir kimsenin kusurunu düzeltme çabası gibi anlamlarda da kullanılmaktadır. Bireylerin birbirlerine karşı olan etik sorumluluklarına dair derin bir anlayışı yansıtan, toplumsal uyumun temelinde yer alan önemli bir değerdir. Özellikle, insan davranışları ve toplumsal ilişkilerin analizinde, önemli bir araç olarak kullanılan kavram, bireylerin birbirleriyle olan etkileşimlerinde doğru davranışların belirlenmesinde ve hatalı davranışların düzeltilmesinde etkili bir rol oynamaktadır (Çağrı, 2006, s. 408).

Nasihat veya öğüt genellikle "nasihat etmek/vermek" ya da "nasihatte bulunmak" şeklinde kullanılmaktadır (TDK, 2021). Ancak, nasihat terimi, veciz bir isim olarak çok daha geniş bir anlam yelpazesine sahiptir. "İnsanları iyiye, güzele ve hayra sevk amacıyla yapılan güzel, etkili konuşma, va'z, tavsiye, öğüt, ihtar ve ibret veren ders" anlamındadır (Sayan, 2022, s. 298). Bu manada nasihat, sadece bir öğüt ya da tavsiye vermekten ibaret değildir. Aksine, bir kişiyi güzel ve iyi olan şeylere yönlendirmek için etkili bir şekilde konuşmak, onlara ibret veren dersler vermek ve hatta ihtar etmek gibi farklı unsurları da içermektedir. Bu nedenle, nasihat vermek sadece bir tavsiyede bulunmak değil, aynı zamanda bir kişinin hayatındaki olası hataları veya yanlış yönleri tespit etmek ve düzeltmek için bir çaba göstermek anlamını da taşımaktadır (Akalin, 2021, s. 82).

Nasihatnâme, Arapça "nasihat" ve Farsça "nâme" kelimelerinden türetilmiş olup öğüt, pend, mev'ize ve insanlara yol göstermek maksadıyla yazılan manzum veya mensur eserler olarak da tanımlanmaktadır. Nasihatname ya da diğer adıyla pendname, İslamiyet'in erdemlerini şahsında yaşayan iyi ahlaklı fertler yetiştirmek amacıyla yazılan manzum eserler olarak tanımlanmaktadır (Ulucan, 2012, s. 216). Türk edebiyatında öğüt verme amacıyla söz söyleme geleneği oldukça eski tarihlere dayanır ve bu geleneğin ilk örnekleri, yarı manzum atasözleri şeklindeki sözlü kültürde görülmektedir (Kaplan, 2008, s. 6).

Nasihatnameler, temelde benzer içeriklere sahip olmakla birlikte, yazarın kimliği, yazıldığı dönem ve amacına göre küçük farklılıklar göstermektedir. Evrensel ahlaki değerlerin yanı sıra, asırlar içinde değişen günlük ihtiyaçlara dair farklılıkları da yansıtır. Dolayısıyla toplumsal değişimlere dair önemli ipuçları sunar (Çakır, 2020, s. 266). Nasihatnamelerde toplumun karşılaşabileceği veya karşılaşma ihtimali olan meseleler karşısında doğru tavırların öğrenilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu tavırlar, farklı etmenlerin ve değerlerin birleşmesi sonucu ortaya çıkar ve bu etmenlerin ve değerlerin bir arada işlendiği kaynaklar olarak da önem

kazanmaktadır. İnsan öğrenme sürecinde, kendi sınırlı tecrübelerinin ötesindeki deneyim alanlarından büyük ölçüde faydalanma yoluna gitmektedir. Bu nedenle, geleneksel öğelerden yararlanarak daha değerli bir toplum inşa etme amacıyla kaleme alınan nasihatnameler, aynı zamanda geleneksel kültürel mirasın yayılması ve sonraki nesillere aktarılması sürecinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu eserlerin her biri, büyük bir kültürel birikimden beslenen ve nesilden nesile aktarılan tecrübelerin zenginliğini yansıtmaktadır (Gümüş ve Söylemez, 2020, s. 234-237).

Nasihatnameler konusunda birçok¹ akademik çalışma yapılmıştır (Kayaokay, 2018, s. 72). Çalışmamıza konu olan Salih Sâim Unar'ın "Ana-Baba Nasihatleri" isimli Osmanlı Türkçesiyle yazılmış matbu eseri, 2018 yılında Osman Koca'nın editörlüğünde İdris Güzelyurt tarafından ed çevrilmiş ve Beyan Yayınları tarafından "Hikmetli Sözler ve Ana Baba Nasihatleri" ismiyle basılmıştır. Araştırmamızda, bu yayındaki Osmanlıca çevirilerinden faydalanılmamıştır. Kitap, incelendiğinde matbu metnin transkripsiyonunun yapılmadığı, sadece Latin harflerine aktarıldığı ve metnin sadece edebî yönlerinin değerlendirildiği tespit edilmiştir. Ancak, biz çalışmamızda önceki çalışmadan farklı olarak metnin transkripsiyonunu yaptıktan sonra metni bağlamıyla birlikte günümüz Türkçesine çevirerek metindeki öğütleri ahlak eğitimi perspektifinden ele almış bulunmaktayız.

Bu çalışmada, nasihatname metnlerinin zengin söylem ve anlatım özellikleri bakımından yapılması ya da yapılmaması istenen davranışları genç kuşaklara ima, gönderme, kıssadan hisse yoluyla telkin edilebileceği fikrinden hareketle Sâim Unar'ın "Ana Baba Nasihatleri" adlı eseri ele alınmıştır. Bu Osmanlıca eser, Türk edebiyatı ve kültürü açısından önemli bir kaynak olarak değerlendirildiği gibi bireysel ve toplumsal ahlak eğitimi açısından da önemli bir eserdir. Bu sebeple, eserin genç kuşaklar için uyarma ve yol gösterme potansiyeli göz önüne alınarak önce İsnad Unicode (Çeviri Yazı Alfabeti, 2023) alfabetiyle transkripsiyonu yapılmış, sonra günümüz Türkçesine uyarlanarak eğitsel tahlili ve kapsamlı analizi yapılmıştır. Çalışmada doküman incelemesi ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, belirli bir araştırma sorusuna yanıt aramak amacıyla bir dokümanın (kitap, makale, rapor, vb.) içeriğinin detaylı bir şekilde incelenmesi ve analiz edilmesi sürecidir. Bu yöntem, araştırmacıların daha önceki çalışmaların sonuçlarından yararlanmasına ve bir konu hakkında daha kapsamlı bir anlayışa sahip olmasına olanak tanımaktadır (Sak vd., 2021, s. 229).

¹ Nasihat-nâme konusunda yapılmış çalışmalar için bk. Arslan, M. (2004). Divan edebiyatında Nasihat nâmeler (Pend-nâmeler) ve Vak'a-nüvis Es'ad Efendi'nin Pendnamesi. *Türk Dili ve Edebiyatı Makaleleri*, 4, 5-80.; Bilgin, A. (1994). Türk edebiyatında nasihatnâme ve Emre'nin Tercüme-i Pendnâme-i Attâr'ı. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 93, 197-208.; Canım, R. (1989). Pendnameler ve Türk edebiyatında benzer nitelikli öğüt kitapları. *Millî Kültür*, 66, 22-25.; Kaplan, M. (2001). Manzûm nasihatnamelerde yer alan konular. *SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 9, 133-85.; Kaplan, M. (2002). Türk edebiyatında manzum nasihat-nâmeler. *Türkler C. 11*, (Ed: Hasan Celâl Güzel vd.), Ankara, 791- 99.; Keleş, R. (2010). Türk edebiyatında nasihat. *AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 44, 183-209.; Levend, A. S. (1963). Ümmet çağında ahlak kitaplarımız. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 11, 96-115.; Sümbüllü, Y. Z. (2015). Türk-İslam kültüründe nasihatnâme içerikli eserlere genel bakış. *Türk-İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 1-7.; Ulucan, M. (2010). *Türk kültür ve edebiyatında pend (öğüt) geleneği*, Prof. Dr. Mine Mengi Türkoloji Sempozyumu Bildirileri. (Haz: Muna Yüceol Özen-Huriye Sözer) *Çukurova Üniversitesi*, 214-223.; Yeniterzi, E. (2007). Anadolu Türk edebiyatında ahlaki mesnevîler. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Eski Türk Edebiyatı Tarihi II Sayısı, 433-468.; Kaya Yiğit, B. (2015). Süleyman Penâhî'nin Nasihatnamesi. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 105-141.; Altınova, M. (2021). Müellifi bilinmeyen bir nasihatname: Nasihat ve İbret mine'd-Dünyâ. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 7(2), 240-242.; Güler, İ. (2022). Zâtî'nin Nasihatname Kasidesinin İncelenmesi. *Bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(3), 95-111.; Sevinç, F. (2021). Nasihat-nâme türünde bir eser: Kaside-i Şinâsi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 53, 163-206.; Kızılyar, Z. (2019). İmam Ebû Mansûr Mâturidî, Nasihatnâme (Pendnâme). *Mizanü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi*, 8, 257-259.; Yalçınkaya, M. A. (2019). 16. Yüzyıla ait mensur bir nasihatnâme: Za'îfî'nin Kitâb-ı Sabru'l-Mesâyib'i. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3(1), 104-119.; Eren, H. (2021). Yozgatlı Hüznî'nin Nasihat-nâmesine değerler perspektifinden bir bakış. *Türkoloji Dergisi*, 25(2), 163-182.

Çalışmada eserin yazıldığı çağdaki verilen öğütlerin günümüzde de geçerliliğinin devam ettiği görülmüştür. Eserde, yetişkinlere tutum ve davranışları ile çocuklara iyi birer örnek olmalarının telkin edilmesi gibi mutlu, bilgili, becerikli ve edepli bir evlat yetiştirme konusunda bugünün eğitim anlayışıyla da örtüşen daha birçok öneriye rastlanılmaktadır. Çalışma, eserin yazıldığı dönemdeki ahlak anlayışının ve sorunlarının anlaşılmasına olanak sağlaması ve günümüzde ahlak eğitiminde kaynak olarak kullanılabilir nasihatnamelerin önemine dikkat çekmesi açısından önem arz etmektedir.

1. Türk Edebiyatında Nasihatnamenin Yeri

Bütün kültür ve medeniyetlerde bireyi ve toplumu eğitmek, onu doğru ve güzel olana yönlendirmek için çeşitli eserler yazılmıştır. Türk edebiyatında da gerek mensur gerekse manzum formda ideal bir birey ve toplum oluşturmak için öğüt muhtevalı pek çok eser telif edilmiştir. Bilhassa Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra bu tür eserlerin sayısında artış gözlenmiştir. Bu eserler, halkın geneline hitaben yazılabildiği gibi çocuklar, tarikat erleri, devlet idarecileri gibi toplumun belirli bir kesimi için de kaleme alınmıştır (Yeniterzi, 2006, s. 12).

Türk dilinin en eski yazılı metinlerinden olan Orhun Abideleri'nde Bilge Kağan, halkına çeşitli nasihatler vermiş ve onları Çin'in tehditlerine karşı uyarmıştır (Ulucan, 2018, s. 218; Ergin, 1997, s. 5). Türk edebiyatında İslam öncesi dönemden günümüze kadar ulaşabilen Uygur şiirlerinde; büyüklere saygı, sadaka vermenin fazileti, tamahkârlıktan sakınılmasının gerekliliği gibi çeşitli öğütler yer almaktadır. Türklerin İslam dinine girişleriyle birlikte, öğüt içeren metinlerin sayısında artış gözlenmiştir. Bu artışın sebebi, İslam dininin nasihat etmenin önemine verdiği vurgudan kaynaklanmaktadır (Mucan, 2021, s. 232). Türk edebiyatının ilk dönem eserleri, toplumun yeniden inşa sürecinde karşılaşabileceği sorunlarla mücadele edebilmek adına halkı bilinçlendirmeyi amaçlamıştır. Kur'an-ı Kerim' in içerdiği uyarı, öğüt, dinî emir ve yasaklar, dinî-tasavvufî nasihatnamelerin yanında âdâb-ı muaşeret gibi sosyal davranış kurallarını içeren nasihatnamelere de temel referans kaynağı olmuştur. Bu eserler, adaleti sağlamak için devlet yöneticilerine tavsiyelerde bulunulurken aynı zamanda bireyin Allah ve Hz. Peygamber'e itaat etmesiyle bu dünyada cenneti kazanmanın bir erdem olduğunu hatırlatma uğraşı içindedirler. Türk edebiyatı geleneği içerisinde, nasihatname türüne ait eserlerin kökeni Orhun Abideleri'ne kadar uzanmaktadır. Bu anıtlarda, Türk milletine yol gösterici mesajlar verilmiş ve Türk toplumunun dikkat etmesi gereken hususlar, nasihat şeklinde ifade edilmiştir (Atalay, 2018, s. 293). Türk milletinin kültürel birikiminin temel taşlarından biri olan Dede Korkut Hikayeleri, Oğuz toplumunun yaşam tarzı, coğrafi ve sosyal çevresi, geleneksel örf ve adetleri, dost-düşman ilişkileri, dil, din ve ahlaki değerleri gibi çok çeşitli önemli konulara ışık tutmaktadır. Bu hikayeler, toplumun doğru ve yanlış davranış biçimleri konusunda bariz öğütler içererek, toplumsal değerlerin korunması ve aktarılması açısından önemli bir işlevi yerine getirmektedir (Ulucan, 2018, s. 218). İlk siyasetnamelerin içerik özellikleri incelendiğinde nasihatname unsurlarına rastlanılmaktadır. Özellikle döneminin önemli bir siyasetnamesi olan Kutadgu Bilig, temelde iyi bir yönetici olmanın inceliklerini anlatmak amacıyla kaleme alınmış olmasına rağmen toplum hayatında nasıl yaşanması gerektiği ve örnek bir insan olmanın önemi gibi konuları ele alması sebebiyle nasihatname kitabı olarak da kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra, Atabetü'l Hakâyık ve Divân-ı Hikmet gibi eserler de nasihatname türünün özelliklerini yansıtmaları sebebiyle bu tür içinde yer almaktadır (Yiğit, 2015, s. 105; Gümüş ve Söylemez, 2020, s. 238). Toplumsal değerlerin aktarımında ve kuşaklar arası iletişimde önemli bir araç olarak kabul edilen bu eserlerde, yapılması ve yapılmaması gereken davranışlar ayrıntılı bir şekilde ele alınırken vecizeler, atasözleri ve benzeri ifadeler kullanılarak anlatım zenginleştirilmiştir (Pala, 2006, s.

410). Hindistan'dan İslamiyet öncesi İran devletlerine ve Osmanlı Devleti'ne kadar olan dönemlerde bazı nasihatnameler, Feridüddin Attar'ın "Pendnâme" adlı eserine ithafen pendnâme adını almıştır (Türkoğlu, 2018, s. 681). Attar'ın bu eserinin yanı sıra, Sadî'nin "Bostan ve Gülistan"ı, Nizâmî'nin "Mahzenü'l-Esrâr"ı, Emir Keykâvus'un "Kâbusnâme"si ve Beydaba'nın hükümdara hikmet dersi vermek amacıyla yazdığı "Kelile ve Dimne"si bu türün gelişmesinde önemli rol oynamıştır (Çınar, 2014, s. 88). İmam Gazzâlî'nin "Eyyühe'l-Veled" adlı eseri de İslam dünyasında nasihat türünün yayılmasına öncülük etmiştir. Eserde, dinî ve tasavvufî öğütlerin yanı sıra, bireysel, ailevi, toplumsal davranış ve ahlaki konular ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Girişte öğüdün en güzelinin peygamberimizin öğretileri olduğu belirtildikten sonra nefsin arındırılması, namazın şartları, komşuluk adabı, hasta ziyareti gibi konularda geniş bir öğütler listesi sunulmuştur (Demir, 2021, s. 899).

Nasihatnamelerde, pek çok konuya temas edilmiş konu çeşitliliklerinin yanı sıra hedef kitleleri de eserden esere ve muhatap kitleye göre değişiklik göstermiştir. Öne çıkan ana konular, zaman içinde değişim göstermiştir. Babadan oğula yazılan nasihatnamelerde ahlaki değerler önemli bir rol oynarken, aileler için yazılanlarda karı koca arasındaki görevler ve annelik konusu öne çıkmıştır. Yöneticilere yönelik olanlarda ise adalet teması ön planda yer almıştır (Mucan, 2021, s. 233). Bunun yanında eserlerin bazılarında tıbbi, içtimai, ticari veya edebî yön ağır basarken, bazıları ise tercüme veya telif olma özellikleriyle de öne çıkmıştır. Örneğin Şemseddin Sivâsî'nin Gülşen-âbâd'ı dinî bir yapıda iken Koçi Bey'in Risale'si siyasi bir bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Muhyî'nin Manzume-i Tıbb'ı tıbbi bir eserken, Yahyâ b. Halil b. Çoban el-Burgâzî'nin Fütüvvetnâme'si ticari bir yapıdadır. Nasihatnameler hem manzum hem de mensur tarzda yazılmış farklı yapıdaki eserleri içermektedir. Bu eserler, tek başına bir kitap olarak yazılabileceği gibi diğer eserlerin belirli bölümlerini oluşturacak şekilde de düzenlenebilmektedir. Bu tür eserlerin bazılarında açık ve direkt öğütler verilirken, bazılarında anlatım, metafor ve alegorik unsurlara dayanmaktadır (Akalin, 2021, s. 85).

Nasihatnâmelerin Anadolu'da ortaya çıkışı, 13. yüzyılda Yunus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye'siyle başlamıştır (Demir, 2021, s. 898). Bu tür daha sonra 14. yüzyılda Ahmet Fakih'in Çarh-nâme'si, Hoca Mesud'un Ferheng-nâme'si, Âşık Paşa'nın Garibnâme'si, Mürîdî'nin Pend-i Ricâl'i, 15. yüzyılda Refîi'nin Beşâretnâme'si, Ahmed-i Dâî'nin Vasiyyet-i Nuşirevân-ı Âdil Be Pusereş'i, Arîf'in Mürşidü'l-Ubbâd'ı, Saruhanlı Gülşenî'nin Dilgüşâ'sı, Şeyh İbrahim Gülşenî'nin Pendnâme'si, Yetîmî'nin İbretnâme'si, Şeyh Eşref'in Nasihatnâme'si, 16. yüzyılda Za'îfî'nin Kitâb-ı Sabru'l-Mesâyib'i, Hatâyî'nin Nasihatnâme'si, Nevâlî'nin Çeşme-i Hayat'ı, Şemsî'nin Deh Murg'u, Cemâlî'nin Nasihatnâme'si, Hüseyinî'nin Câmîü'n Nasâyih'i, Hakkânî'nin Cevâhir'i, Askerî'nin Pendnâme'si, Karamanlı Şeyh Cemâl'in Kasîde-i Nasîha-i Muhrika'sı, Hızrî'nin Âb-ı Hayât'ı, Keşfi'nin Te'dibnâme'si, Sinan Paşa'nın Ma'ârifnâme'si, 17. yüzyılda İlmî'nin Pâdişâha Nasîhat Yollu Manzûme'si, Mantikî'nin Nasihatnâme'si, Fasîh Ahmed Dede'nin Behîşt Âbâd'ı, Kâtip Ali Efendi'nin Pendnâme'si, Kâdirî Muhyiddîn'in Nasihatnâme'si, 18. yüzyılda Sâfî'nin Gülşen-i Pend'i, Mürşid Efendi'nin Pend-i Mürşidî'si, Rusçuklu Zarîfî'nin Pendnâme'si, 19. yüzyılda Harputlu Ömer Naîmî'nin Manzûme-i Naîmîyye'si, Sünbül-zâde Vehbî'nin Lutfiyye'si, Sıdkî'nin Nasihatnâme-i Sıdkî'si, Halil Efendi'nin Lübbü'n Nesâyih'ı, Hüznî'nin Nasihatnâme'si, Hüsrevzâde Ömer Sabrî'nin Nasihatnâme'si gibi eserlerle gelişmiştir (Sevinç, 2021, s. 165).

20. yüzyılda nasihatname türüne ilgi devam etmiştir. Özellikle Cumhuriyet Dönemi'ndeki modernleşme hareketleriyle birlikte birçok nasihatname kaleme alınmıştır. Müstakil nasihatnameleri incelediğimizde; Mehmet Akif Ersoy'un "Safahat" isimli eserinde

İslami öğütlerin yanı sıra millî duygulara yönelik nasihatlerde bulunmaktadır (Güler, 2019, s. 378). "Bir Garip Münevver ve Genç Müslümana Öğütler" isimli kitaplarında Sezai Karakoç, şiirsel üslubuyla insanın hayatını anlamlandırmasına yardımcı olacak öğütler vermektedir (Orhanoğlu, 2009, s. 83). "Ümrandan Uygurlığa" isimli kitabında Cemil Meriç, toplumsal ahlak ve değerlerine yönelik öğütler vermektedir (Sunay, 2008, s. 561). 20. yüzyılda müstakil bir nasihat kitabı olmasa da bölümleri arasında nasihatlerin bulunduğu kitaplar da yazılmıştır. Hüseyin Nihal Atsız, Nurettin Topçu, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Mustafa Miyasoğlu gibi yazarların eserleri arasında "Nasihatname", "Ahlak ve Tasavvuf", "Tasavvuf ve Ahlak" gibi başlıklar bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, Necip Fazıl Kısakürek'in "Çile" adlı eserinde öğütler verilmekte, Ahmet Arif'in "Hasretinden Prangalar Eskittim" adlı eserinde de insanların iç dünyalarındaki zayıflıklara ve manevi değerlere odaklanarak nasihatlerde bulunmaktadır.

Dünya edebiyatında nasihatname türünde eserler verilmiştir. 20. yüzyıl Dünya edebiyatında nasihatname türünün en önemli örneklerinden biri olan "The Little Prince (Küçük Prenses)" isimli eserde Antoine de Saint-Exupéry, hayatın anlamı ve insanın kendini keşfi hakkında öğütler vermiştir. Kitap, özellikle çocuklar için yazılmış olsa da tüm yaş gruplarından okuyuculara hitap etmektedir (Aytekin, 2007, s. 381). "The 7 Habits of Highly Effective People (Yüksek Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı)" isimli kitapta Stephen Covey, kişisel gelişim ve liderlik konularında öğütler ve tavsiyeler sunmaktadır (Kahveci, 2008, s. 23).

2. İslam Kaynaklarında Nasihat

İnsanlara doğru yolu göstermek için verilen nasihatler, toplumsal ve bireysel düzeyde olumlu değişimlerin gerçekleşmesine katkı sağladığı gibi insanların Allah'a daha yakınlaşmasına ve kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Canım, 2010, s. 311). İslam dininin ana kaynakları olan Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in hadisleri, insanların manevi hayatlarını güçlendirmek, ahlaki değerlerini korumak, dünya ve ahiret mutluluğunu elde etmek için birçok nasihat ve öğüt içermektedir.

Kur'an-ı Kerim'de, peygamberlere öğüt vermek ve insanları doğru yola sevk etmek görevi verilmiştir. Âl-i İmran 110, Hac 41 ve Tevbe suresi 71. ayette geçen "Emr-i bi'l ma'rûf ve nehy-i anil münker" yani "İyiliği emretme, kötülükten vazgeçirmeye çalışma" prensibi gereği Kur'an, insanları doğru yola sevk etmek için Allah'ın emirlerini bildirir ve yasaklarından sakındırır. Kur'an-ı Kerim'de nasihat kelimesiyle birlikte verilen mesajlar genellikle insanlara öğüt, uyarı, tavsiye ve ikaz niteliği taşımaktadır. Örneğin Hz. Nuh'un kavmine yaptığı nasihatler, Hud Suresi 34. ayette konu edilir. Hz. Nuh, kavmini doğru yola yönlendirmek için öğütlerde bulunur, ancak kavmi bu öğütlere kulak vermez. Hz. Nuh, bir noktadan sonra artık öğüdün kendileri için bir fayda sağlamayacağını ifade eder. Aynı zamanda Lokman suresinin 13. ve 19. ayetleri arasında Hz. Lokman'ın oğluna ettiği sekiz nasihatten bahsedilmektedir. Bu nasihatlerin ilki tevhit inancıyla ilgilidir (Öztürk, 2013, s. 10). Kur'an'da, nasihat kelimesinin yanı sıra hikmet, mev'ize gibi kelimeler de öğüt anlamında kullanılmaktadır. Bakara suresi 66. ayette mev'ize kelimesi kullanılarak Hz. Musa'nın çağdaşlarına ve sonraki nesillere ibretlik bir ceza, inananlara da öğüt verdiği vurgulanmaktadır (Keleş, 2011, s. 186). Kur'an'da nasihat ifadesinin geçmediği ancak Allah'ın insanlara öğütlerde bulunduğu ayetler de mevcuttur. Özellikle emanetlerin ehline verilmesi; içki, kumar, zina, iftira, riya, yalan söyleme gibi yasakların yapılmamasına ilişkin öğütler dikkat çekicidir. Kur'an-ı Kerim aynı zamanda birçok kıssaya yer vererek, okuyucuların bu hikâyelerde anlatılan olaylar üzerinde yoğun bir düşünce süreci yaşayarak ibret almasını amaçlamaktadır. Örneğin, Hicr suresi 75. ayette Lût kavminin yer aldığı kıssa anlatıldıktan sonra

"İşte bunda ibret alacak olanlar için dersler vardır." ayetiyle okuyucuların dikkatini çekmeyi hedeflemektedir. Kur'an-ı Kerim'deki bu kıssalar, okuyucuların hayatlarında karşılaşılabilecekleri benzer durumlara karşı hazırlıklı olmalarını sağlayan önemli öğretiler içermektedir. Bu kıssalar, okuyucuların düşüncelerini derinleştirerek Kur'an'ın öğütlerini ve ibretlerini anlamalarını ve uygulamalarını sağlamaktır.

Hadislerde nasihat kelimesi ve türevlerinden sıklıkla bahsedilmektedir. Hz. Peygamber "Din nasihattir." sözünü, önemini vurgulamak amacıyla üç kez tekrar etmiş ve kendisine, "Kim için?" diye sorulduğunda ise cevabı, "Allah için, O'nun kitabı için ve O'nun elçisi için, Müslümanların yöneticileri ve onların umumu için" olmuştur (Müslim, 1992, s. 95). Hz. Peygamber sadece dinî içerikli değil, aynı zamanda sosyal ve sağlıkla ilgili konularda da nasihatlerde de bulunmuştur. Örneğin korkuluksuz bir damda yatan ve düşüp ölen kişinin, fırtınalı bir zamanda deniz yolculuğuna çıkan ve ölen kişinin sorumluluğunun kendisinde olduğu uyarısını yapmıştır (Ahmed b. Hanbel, 1992, s. 79). Hz. Peygamber, insanları kirli ve pis şeylerden sakındırmış temizliğe dikkat çekmiştir (Ebu Davud, 1992, s. 53). Bir sahabenin "Bana kısa bir nasihatte bulun." sözüne ise, "Öfkelenme!" cevabını vermiştir (Buhari, 1992, s. 76). Ayakta su içmenin zararları hakkında da uyarılarda bulunan peygamberimiz, suyu oturarak ve yavaş yavaş içmenin gerekliliğine dikkat çekmiştir. İnsan haklarının önemine ilişkin Veda Hutbesi de peygamberimizin son nasihatleri arasındadır. Bu hutbede adalet duygusunun, eşitliğin, kadın haklarının, mülkiyet hakkının, güvenliğin, emanetin ve dünya barışının vurgulandığı temel prensipler yer almaktadır (Keleş, 2011, s. 188).

Hz. Peygamber'in öğretileri, sadece sözde kalmamış; aynı zamanda yaşamında bu öğretileri uygulayarak örnek olmuştur. Dinî bir ilke olarak nasihat vermenin gerekliliğini vurgulayan Hz. Peygamber, ashabından namaz kılmak, zekât vermek gibi ibadetlerin yanı sıra nasihat etmeyi de önemli bir davranış olarak görmelerini talep etmiş, nasihat vermenin karşılıklı bir hak olduğunu açıklamıştır (Buhari, 1992, s. 42).

3. Salih Sâim Unar'ın Hayatı, Edebî Yönü ve Eserleri

Osmanlı Türkçesiyle yazılmış matbu eserlerde İmamzâde Sâlih Sâim ismini kullanan Salih Sâim Unar, 1867 yılında İstanbul Gümüşsuyu'nda doğmuştur. Babası ilmiyeden Hafız Hüseyin Efendi, annesi ise Hafize Ayşe Hanım'dır. Şair Ali Rıdvan Unar'ın babası olan Salih Sâim Unar, aynı zamanda yayıncı Mithat Sadullah Sander'in amcasıdır. 21 Kasım 1965 tarihinde İstanbul'da vefat eden yazarın kabri Edirnekapı Şehitliği'nde yer almaktadır (Günaydın, 2005, s. 131).

İlk eğitimini ailesinden almış, daha sonra Tophane Feyziye Mektebinden mezun olmuştur. Arapça öğrenimini, babasından ve Huzur-ı Hümayun mukarrirlerinden Kazasker Tophaneli Hoca Haşim Efendi tarafından Nusretiye Camii'nde verilen "ulûm-ı Arabiyye" dersleri ile tamamlamıştır. Ayrıca dönemin ünlü simalarından Abdülmecid Şirvânî'den Farsça dersleri almıştır (Günaydın, 2005, s. 132).

Salih Sâim Unar, ilk görevine 1 Ağustos 1299/1883 tarihinde Tophâne-i Âmire Rûznamçe Kalemi Harcırâh ve Tedkîk-i Hisâbât memurluğu ile başlamıştır. Daha sonra

Muhassasât-ı Zâtiye Evrâk², Riyâset ve Mâruzat³, Topçu Dâiresi Yoklama ve Kuyûdât⁴, Mekteb-i Harbiye'de tahrîrât⁵, Sıhhiye Dâiresi Birinci Şubede istihbârat ve Şûrâ-yı Askerî'de Mühimme ve Muâmelât işlerinde görev yapmıştır. 1907'de Karadeniz Ereğlisi'nde bulunduğu sırada kendisine “rütbe-i sâniye sınıf-ı mütemâyizliği”⁶ verilmiştir. 1908'de başladığı Harbiye Nezaretinden 1923'te emekli olduktan sonra Tefeyyüz Kütüphanesi Müdürlüğüne başlamış ve 1927 yılına kadar bu görevi sürdürmüştür (Günaydın, 2005, s. 134).

3.1. Salih Sâim Unar'ın Edebî Yönü

Sâim Unar, “Memlekette ilim ve irfanın gelişmesi için hizmet eden kalem uzmanlarından biri” olarak tanımlanmış (İnal, 1969, s.1421), “Zamanımızın en yaşlı fikir, şiir, nesir ustası” (Kutay, 1960, s.7) olarak da tasviri yapılmıştır. Servet-i Fünun dergisinin kurucusu olan Ahmed İhsan Tokgöz'le Tophane Harbiye Nezaretinde çalışmış, Ahmed İhsan'ın çıkardığı ilk dergi olan Umran dergisine katkıda bulunarak edebiyat dünyasına girmiştir. Sâlih Sâim, edebî bilgisi yanında güçlü hafızasıyla da tanınırdı. İbrahim Alâettin Gövsâ'nın Meşhur Adamlar Ansiklopedisi'ndeki Üsküdarlı Talât maddesinde, şairin tüm eserleri yangında yok olduğu için örnekler sunamamış, ancak Sâlih Sâim, yangından tam 23 yıl sonra bir sohbetinde Üsküdarlı Talât'ın birçok beytini hafızasından naklederek büyük bir hayranlık uyandırmıştır. Süleyman Nazif, Hakkı Süha Gezin, Tokadîzâde Şekip, Fuat Hulûsî Demirelli, Üsküdarlı Şair Ahmed Talât, İzmirli Şair Ali Şefik, Hüseyin Rifat Işıl gibi edebiyatçılar, Sâim Unar'ın edebiyat meclisi hâlini alan evinde bir araya gelirlerdi. Herkes, kendi yazdığı şiir, hikâye, deneme veya diğer edebî eserleri okur ve diğerlerinin görüşlerini alırdı. Eserler titizlikle incelenir; üslup, tema, dil ve içerik açısından değerlendirmeler yapılırdı (Günaydın, 2005, s. 135).

Çevresindeki tasavvuf erbabının çoğunluğunun Mevlevî olması, Sâlih Sâim'in de Mevlevî olabileceği düşüncesini akıllara getirirse de elimizdeki kaynaklar onun tasavvufî yönü hakkında herhangi bir bilgi içermemektedir. Eserlerinde genellikle tasavvufî terâcim-i ahvâle (insanların ruhi durumları) dair anekdotlar ve farklı sufiler hakkında kısa menkıbeler aktarmasına rağmen Mevlânâ ve Şems-i Tebrîzî'yi konu alan eserinin tamamında Mevlânâ ve Şems-i Tebrîzî'den bahsetmiştir. Bu durum, onun Mevlevîliğe daha yakın olduğuna dair bir ipucu olarak kabul edilmektedir (Günaydın, 2005, s. 136).

Sâlih Sâim'in eserleri genelde bir sūfînin adını taşımakla birlikte içinde birçok sufiden çok kısada olsa bahsedilmektedir. Terâcim-i Ahvâl-i Evliyâ adlı ilk eserinin 1000 adetten fazla satılması kendisini yeni kitaplar hazırlama konusunda teşvik etmiştir. Nefehâtü'l-Üns adlı eseri kaynak olarak kullanan müellif, Terâcim'i yeniden bastırmaktansa, diğer tasavvufî şahsiyetlerin anısını canlı tutmak ve onların ruhlarına dua edilmesi düşüncesiyle yeni kitaplar hazırlamıştır (Günaydın, 2005, s. 137).

² Devlet memurlarının kişisel evraklarının tutulduğu bir bölümü ifade eden bu görev günümüzde kamu kurumlarındaki personel dosyaları ve özlük dosyalarına bakan birim tarafından yerine getirilmektedir.

³ Osmanlı döneminde devlet dairelerinde üst düzey yetkililerin yaptığı sunum ve işlemlerinin kaydının tutulduğu birimdir.

⁴ Bu birimde topçu birliklerin mevcut durumu, silah, teçhizat, mühimmat vb. donanımlarının durumu kontrol edilir ve eksikliklerin giderilmesi için gerekli önlemler alınır.

⁵ Askerî okulda yazı işleri.

⁶ Osmanlı İmparatorluğu'nun askerî rütbe sistemi içinde bulunan bu rütbe, yüzbaşı rütbesinin üzerinde ve binbaşı rütbesinin altındaydı.

3.2. Salih Sâim Unar'ın Terâcim-i Ahvâle Dâir Eserleri

1. Terâcim-i Ahvâl-i Evliyâ, Kasbar Matbaası, İstanbul, 1889, 29 s.
2. İmâm-ı A'zam ve Eimme-i Selâse, Bâbîâlî Caddesinde 38 Numaralı Matbaa, İstanbul, 1899, 24 s. (2. baskı).
3. Hüccetü'l-İslâm İmâm Gazâlî, Şirket-i Mürettibiyye Matbaası, İstanbul, 1315, 22 s.
4. Bâyezîd-i Bistâmî, Şirket-i Mürettibiyye Matbaası, İstanbul, 1315, 18 s.
5. Muhyiddin-i Arabî ve Sâir Bâzî Efâhim-i Islâmiye, Şirket-i Mürettibiyye Matbaası, İstanbul, 1315, 18 s.
6. Emir Buhârî, Âlem Matbaası, İstanbul, 1315, 20 s.
7. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ve Şemseddîn-i Tebrîzî, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul, 1901, 22 s.
8. Muhadderât-ı Evliyâ, Asır Matbaası, İstanbul, 1901, 24 s.

3.2.1. Salih Sâim Unar'ın Hâtırat Türü Eserleri:

1. Üsküdar-Şaşı Hâfiz ve Mâruf Nüktedanlar, Tefeyyüz Kitaphânesi, Kültür Matbaası, İstanbul, 1941, 24 s.

3.2.2. Salih Sâim Unar'ın Hikem Tarzı Eserleri ve Mektupları:

1. Cümel-i Hikemiyye, Kasbar Matbaası, İstanbul, 1896, 20 s.
2. Altın Küpe ve Mecmûa-i Nesâyih, Âlem Matbaası, İstanbul, 1892, 30 s.
3. Mahfûzât-ı Edebiyye, Kasbar Matbaası, İstanbul, 1900, 41 s.
4. Mürâselât, Tophâne-i Âmire Matbaası, İstanbul 1889, 23 s.
5. Ana Baba Nasihatleri, Kasbar Matbaası, İstanbul 1890, 14 s.

4. Ana-Baba Nasihatleri Kitabının Transkripsiyonu ve Günümüz Türkçesine Çevrilmesi

Eserdeki öğütlerin sıralaması hususunda metne bağlı kalınmış herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Metin oluşturulurken İsnad Unicode alfabesi kullanılmış, imla hususiyeti noktasında harflerdeki uzunluklar, ayınlar ve hemzeler gösterilmiştir

4.1. Salih Sâim Unar'ın "Ana-Baba Nasihatleri" Kitabının Transkripsiyonu

Muharriri, Tophâne-i âmire rûzname kalemi ketebesinden ve sicil-i ahvâl şû'besi me'mûrînden Şâlih Şâ'im.

Eslâf-ı ulemânîñ maķâlât u gûzeşteġân-ı hûkemâ ve edibânîñ kelimât-ı muħsenât-ı âyâtını hâvîdir.

Ana Baba Naşihatleri nâmı bi'l intihâb o 'unvân altında vücûda getirilmiş şu eser, kütübhâne'-i millimizde mevcûd kitâblar arasına girmek, iyâde'-i 'itibârda bulunmak, muttali'în-i kirâmîñ nazar-ı ma'arifperverânesinden geçmek ile ha'iz-i 'itibâr u şeref olacağı gibi kendisini meydân-ı maţbuâta, inzâr-ı erbâb-ı fażl u kemâle vaz' eden muħarrir-i 'âcizini daħi hayr ile yâd itdirecek, iftiħâr-ı tabi'îye mâlik kılacaktır.

İçindeki sözler, yalnız etfâl-i vaţana münhaşır değil, belki evliyâ-yı etfâl içinde müţâla‘ ası fâ‘ideden hâlî degildir. Sāye‘-i bil-ulya ve zıll-ı semā-pāye‘-i ḥazret-i pādīşāh zevalma‘ arifte ve ma‘ arif nezāret-i celīlesiniñ ḥüsn-ü ḳabūl ve müsā‘ade ve taḳdīriyle ‘arz-ı vücūd itmiş ve itmekte olan kütüb ü resā‘il-i müşkilü’l ta‘dād meyānında bulunacak şu risāleniñ ḥüsn-ü telaḳḳı buyurulması aşḫāb-ı ‘irfān ve edebden ma‘mūl ve mütemennādır.

“Aşr-ı şāhānesinde pādīşahıñ” “İntişār ve ta‘ammüm itdi fūnūn” “Ma‘arifetle münevver oldu cihān” “Ḥaḳ ide ‘ömr-ü şevketiñ efvūn”

1. Yolda gider iken vesvesede ḳalmamak için nazārını muḥāfaẓa itmeli, el ve ayaḳ ile oynamamalıdır.
2. Nās arasında parmaḳını burnuna idhāl eylememelidir. Çünkü, mücib-i nefretidir.
3. Avaz ile tükürmemeli, sadā ile sümükürmemelidir.
4. Ḳıble tarafına tükürmek, ayaḳ uzatmak fenā şeydir. Ḥazer eylemelidir.
5. Mümkün olduğca teşvübü def‘ itmeli yāni esnemegi, geḡirmegi terk eylemelidir.
6. Esner iken aḡzını eliyle ḳapamalıdır ki terbiye eşeridir.
7. Düşünerek söz söylemelidir.
8. Az söylemegi ādet itmeli ki: Çok söylemek ḫaṭāniñ keşretine sebebedir.
9. Eşnā-yı kelāmda kimseyi ḫacil ve zelil itmemeli; kimseniñ ‘aybını yüzüne vurmamalıdır.
10. Eşnā-yı mükālemede ḳaş, göz ile işāret fenā ādetdir.
11. Az gülmeli, kimseyi çekişdirmemelidir.
12. Ḥoş kelām istimā‘ına çalışmalı, keşret üzere izḫār-ı ta‘accüb eylemelidir.
13. Birisi tarafından söylenen kelāmıñ tekrarına ṭālib olmamalıdır.
14. Kendinî, kendi evlād u ta‘allukātını medḫ itmemelidir.
15. Nisvān gibi tezyināt-ı zāhiriyyede bulunmamalı, ef‘āl-i ḫasene, aḫlāḳ-ı müstaḫsene ile zātını techīz eylemelidir.
16. Ṭaleb-i ḫācette tekāsül itmemeli yā‘ni elden geleni icrā eyleyüp ipe un sermemelidir.
17. Malını, fiḳrini, ‘acziñi kimseye ve ehl-i evlādına daḫi izḫār itmemelidir.
18. Köle ve ḫalāyık ile şaḳalaşmamalı, onlarıñ yanında ḫaysiyet ve vaḫārını gözetmelidir.
19. Bir tavırda ḫareket itmeli ki: Hem muḫabbet hem ḫavf ideler.
20. Evlād ve ittibā‘ını terbiyyede ifraṭ üzere ‘unf eylememelidir. Ta‘ziri ḫudūd-ı şeri‘atdan ziyāde eylememelidir.
21. Lisānını kötü sözden ḫıfz, maḳbūl olanı irād eylemelidir.
22. Evvelā, delili tefekkür ba‘de kelāmı izḫār itmeli.
23. Eşnā-yı muşāhebatta elleri veya a‘zā-yı vücūdundan biri yāḫud lisānıyla birisiniñ taḳlīdini yapmak pek ‘ayıp, fenā şeydir.
24. Herkesiñ maḳādir ve ḫürmetini muḫāfaẓa itmeli, misāfirlikte az yemek yemelidir.

25. Emānet edilmiş bir şey'i kendi malı gibi şaklamalıdır.
26. Çok şadağa vermeli, hırş-ı dünyā, hubb-ı sivāyı kalbinden çıkarmalıdır.
27. Kavlinde şādık olmalıdır ki: Sadâkatli kullarına vācib te'āla ve taqaddes hazretleri muhabbet ider.
28. Kazā-yı hüdāya rızā, bā' iş-i rızā-yı haqq te'āla ve sebep-i hoşnūd-u cenāb-ı mevlādır.
29. Ta'āmdan evveli ellerini yıkamak bā' iş-i magfiretdir.
30. Ta'āmdan sonra ellerini tahtir, fakr-ı dāfi' ve bāşireye kuvvet verir.
31. Sofrada sol ayağını diküp oturmak muktezā-yı (sünnet-i şerif)tir.
32. Çok yemek kalbe kasvet ve gaflet verir, 'ibādette daği tekāsüle sebebdır; çünkü ağırlık getirir.
33. Yalnız ta'ām itmemeğe çalışmalıdır. Evvel-i ta'āmda (bi'smi'llāh) ahirinde (el-hamdü li'llāh) demeniñ fezā'ili çoktur.
34. Misafir geldikte sofraya büyük kaplarla yemek koymak badi'-i bereketdir.
35. Sıcak loğma ve yemeğe üfleme iyü degildir. Soğuyuncaya kadar şabr itmelidir.
36. Acele ile ta'ām itmek muzırdır.
37. Ešnā-yı ta'āmda kesret üzre şu içmemelidir.
38. Şu içerken üç def'a fāsıla vermek, nefes almağ şevābdır, oturduğı yerde içmeli, (besmele'-i şerif) çekmelidir.
39. Hayırhāh olan kimseniñ naşihatlerini tutmalıdır.
40. Bātını zāhirden ziyāde ma'mūr itmeli ki: Bātın, nazargāh-ı haqq te'ālādır.
41. Ma'ışette rahat bulmak, qarirü'l-ayn ve mesrürü'l-bāl olmak için takavvi ve tā'ati iltizam ve maşarimden ictināb ve ittiba'asına ihtimām itmeli.
42. Peder ve vālideye itā'at ve du'ā itmeli, isimleriyle çağırmayarak vaşiyet ve naşihatlerini dinlemelidir.
43. İhvāna su'-i zan sebep-i teneffür-i kulüb ve 'adāvetdir.
44. İhtiyāta ri'āyet, def'-i eziyet iyü şeydir.
45. Vağti ile ya'ni ittikāya mecbūr olduğı hālede ('asā) kullanılmalıdır. (baston) İsti'māli günahdır.
46. Yürürken paldır küldür başmayarak sessizce yürümelidir.
47. Şallana şallana yürümek, (mütekebbir) sözünü da'vet itmekdir.
48. Dört bir etrāfa bakarak yürümeme, soğaklarda oturmamalıdır.
49. Mecma'-i süfehā olan yerlere gitmemek, şān-ı terbiye ve muktezā-yı insāniyettir.
50. Şıla'-ı raşim itmeli, aħbāyı, 'ulemāyı, şulehāyı, eşdikāyı ziyāret itmeli.
51. Bir kimseyi medh veyā zemm iderken pek ilerüye gitmemelidir.
52. İnsan, herkes için hūsn-ü zanna me'mürdür. O me'müriyeti icrā-ı mehasin ahlākdandır.

53. Görülen rü'yâyı herkese söylememelidir.
54. 'Irz ve nâmus uğrunda cân fedâ itmelidir.
55. Dînini muhâfaza ve her kârında vâcib'i te'âlâyâ tevekkül ve havâle itmelidir.
56. Evlâd ile ana baba arasına girmemelidir. Fenâ şeydir. Hârâbâ, helâka sebebidir.
57. Va'dinde kâzib olmamalı, 'uhdesinden gelinemeyecek şey'i va'ad eylememelidir.
58. Eşnâ-yı kelâmda tezyîn-i sohbet ve 'izzet-i nefis için kezbi ihtiyâr itmemelidir.
59. Sohbet eşnâsında sâğır kimse ile konuşur gibi yüksek ses ile tekellüm itmemeli, dilsizlerle mükâleme ider gibi hafîf de konuşmamalıdır.
60. Bir şey'i nakl iderken [velev ki ihsan olsun] kimden işitdiğini söylememelidir.
61. Hûkûka ri'âyet, dostâne, kibriyâ, 'ulemâyâ hürmet (insân) için vâcibe'-i zimmetdir.
62. 'Aklıllı düşmanın ahmağ dostdan hâiz-i rüchân olduğunu unutmamalıdır.
63. Telebbüs idilecek eşvâbda beyâz, yeşil renkleri ihtiyâr itmelidir.
64. Her vaktiñ libâsını ihtiyâr ve meslegine maşsûs elbise iktisâ itmeli, 'âdet-i memlekete muhâlefet itmemelidir.
65. Abdestte ve gûsülde deñiz suyu isti' mälinden ihtirâz itmelidir.
66. Misvâk 'âdet ve tabî'at-ı ihsân-ı şüretidir; muhtezâ-yı şerî'at ü sünnetdir.
67. Ticâretle âhîretini 'imâret enfâldir.
68. Tûl-i sefer; melâlet, tûl-i emel dâlaletdir.
69. Cenâze teşeyyü'u ehl-i islama edeb ve bâ'is-i tezyîd-i ömr-ü ve 'âfiyetdir. Firâr, ehl-i gayrete 'ardır. Hüs-n-ü mülâkât dâfi'-i 'adâvetdir.
70. Nisvâna itâ'at itmek 'ukalâyâ şeyn ve 'ayıbdır ve anlar ile kesret, ülfet ve ihtilâf olunmamalıdır.
71. Teehhül iktizâ itdikte her iki tarafıñ haseb ve nesebi araşdırılmalıdır.
72. Lezîz meyve pâk yerden zühûr ider.
73. Vâcib-i te'âlâ hazretlerini dâ'imâ zikr itmeli, 'ale'l-devâm kelime'-i tevhîd ve şehâdet getirmelidir.
74. Büyüklere hıdmet, küçüklere şefkat, dostlara naşîhat, 'ulemâyâ tevâzu', dervişlere bezel itmelidir.
75. Harekât ve sekenâtında hudûd-ı şerî'atı geçmemelidir.
76. Acele fi'il şeytândandır. [El-acele mine's-şeytân ve'l-teennî mine'l-rahmân]
77. Hüs-n-ü hulûk ya'ni güzel huy 'âdet idinmelidir. Dosta düşmana ya'ni herkese bâis-i zillet olmayacak derecede izhâr-ı beşâset itmeli; güler yüz göstermelidir.
78. Her işte (hayre'l-umûr) olan hadd-i vasata ri'âyet itmelidir.

4.2. Kitabın Günümüz Türkçesine Çevreri

Kitabın başlangıcında yazar kendisini "*Tophane-i amire ruznamçe kalemi ketebesinden ve sicil-i ahval şubesi memurinden Salih Sâim*" olarak tanıtmaktadır. 1307/1890 tarihinde İstanbul, Bab-ı âli 25 numarada bulunan Kasbar Matbaası'nda basılan eser, eski alimlerin fikirlerini, filozofların ve yazarların güzel sözlerini içeren ilmî yazıların toplandığı bir kitaptır.

Ana Baba Nasihatleri adıyla yayınlanan bu eser, kütüphanelerimizdeki diğer kitaplar arasında yer alarak okuyucuların beğenisini kazanacaktır. Ayrıca, ilim ve irfan sahibi kişilerin de ilgisini çekecek ve onların değerli görüşlerine sunulacaktır. Eserin yazarı da bu yayınlı kendisini tanıttak ve saygın bir konuma yükselecektir.

Bu metindeki sözler, yalnızca vatanın çocukları arasında değil, aynı zamanda manevi değeri yüksek velilerin de okuması için faydalıdır. Yüce Sultan'ın ışığı ve semanın gölgesi altında, padişahın yüce bilgeliğinin kabul ve izniyle varlık seviyesine yükselmiş ve yükselmekte olan zorlu kitaplar ve risaleler arasında değerli bir yerdedir. Bu risalenin güzelce değerlendirilerek yayınlanması, bilge kişiler ve edebiyatseverler tarafından memnuniyetle karşılanacaktır.

Padişahın şanlı döneminde sanatlar yayıldı ve gelişti. Dünya, eğitim sayesinde aydınlandı ve şanlı hayatımızın zirvesinde hak ettiğiniz tüm başarılar elde edildi. Bu ifadeler, padişah döneminde bilim ve sanat dallarında ilerlemelerin yaşandığına, bu ilerlemelerin de bilgi ve aydınlanmayı dünya genelinde yaydığına dair bir övgü niteliğindedir.

Sade bir dilin hâkim olduğu ve herkes tarafından anlaşılabilirliği düşünülen nasihatler günümüz Türkçesine çevrilmemiştir.

15. Kişinin kendisini süsleme amacıyla makyaj gibi dış görünüşteki süslemelere başvurmaması, bunun yerine iyi davranışlar ve ahlaki güzelliklerle kendini donatmaya gayret etmelidir.
16. Bir ihtiyaç talebi olduğunda, gereksiz yere ısrar edilmemeli, borç elden ödenmeli ve borç gereksiz yere uzatılmamalıdır.
20. Çocuklarını ve sana bağlı olanları terbiye ederken haksız yere sert olmamalıdır. Şeriatın belirlediği sınırlardan daha fazla ceza vermemelidir.
21. Konuşmayı kötü sözlerden korumalı; kabul edilebilir, uygun sözler söylenmelidir.
22. "Önce konuşacaklarımızı düşünmeli ve sonra onları açık ve net bir şekilde ifade etmeliyiz." anlamına gelen nasihatte düşüncelerimizi ifade etmeden önce doğru bir argüman oluşturmanın gerekliliğine vurgu yapılmaktadır.
23. Konuşma sırasında elleri veya bedeninin bir parçası veya lisanıyla başkasının taklidini yapmak son derece ayıp ve kötü bir davranıştır.
24. "Herkesin sınırlarını ve saygınlığını korumalı, misafirlikte az yemek yemelidir." denilerek herkesin saygıya ve hürmetsizliğe karşı korunmaya değer olduğu ifade edilmekte, az yemek yemek ise kendine ve başkalarına karşı ölçülü olmayı öğütleyen bir tavır olarak değerlendirilerek bu normların korunmasının toplumun bütünlüğü açısından önemli olduğu belirtilmektedir.
28. "Allah'ın takdirine rıza göstermek, Allah'ın rızasına ulaşmanın anahtarıdır ve bu, Rabbimizin hoşnutluğunun sebebidir." denilerek insanın yaşadığı her olayda Allah'ın

takdirine rıza göstermesi gerektiği ve O'nun hoşnutluğunu kazanmak için çaba sarfetmesi gerektiği anlatılmaktadır.

29. “Yemekten sonra ellerinizi temizlemek, zihni açar ve görme yeteneğini güçlendirir.” denilerek yapılan nasihatle yemeğin ardından el yıkamanın sadece hijyenik bir gereklilik olmadığı aynı zamanda zihni açtığı ve gözleri etkileyebilecek bakterileri ortadan kaldırarak göz sağlığını korumaya yardımcı olduğu belirtilmektedir.
40. İç dünyamızı dış görünüşümüzden daha fazla geliştirmeliyiz, çünkü iç dünyamız Allah'ın gerçekliğini gözlemleyebileceğimiz bir yerdir.
41. Rahat bir hayat sürmek, mutlu ve huzurlu olmak için, kişi Allah'a yaklaşarak ona itaat etmeli, yasaklardan kaçınmalı ve doğru yolu izlemelidir. Maddi açıdan rahat bir hayat sürmek için dikkat edilmesi gereken şeyler, manevi açıdan güçlü bir duruş sergilemekle elde edilebilir.
42. “Karirü'l-ayn” ve “mesrurü'l-bal” kavramları, maddi açıdan rahat bir hayat sürmek ve huzurlu bir yaşam sürdürmek anlamına gelmektedir. Nasihatte, kişinin Allah'a yaklaşması, doğru yolu izlemesi, yasaklardan kaçınması ve ona itaat etmesi gerektiği vurgulanırken maddi açıdan rahat bir hayat sürmek isteyen kişinin, bu hedefe ulaşmak için manevi açıdan da güçlü bir duruş sergilemesi gerektiği belirtilmektedir.
43. Kardeşlere kötü niyetli düşünceler, kalplerin ayrılmasına ve düşmanlıkların doğmasına sebep olur. Bu nasihatte ayrıca, insanların birbirleriyle olan ilişkilerinde olumlu ve yapıcı düşüncelerin, kalplerin birleşmesine ve kardeşlik bağlarının güçlenmesine katkı sağladığını da ifade edilmektedir.
44. Önceden tedbir almak, sonrasında çıkabilecek zorluklardan kaçınmak için önemlidir.
49. Ahlaksızlığın hâkim olduğu yerlere gitmekten kaçınmak insani ve terbiyeli bir davranıştır.
50. Akrabaları ve anne-babayı ziyaret etmeli, dinî bilgi sahibi olanları, İslam dininin kuralları ve öğretileri hakkında uzman olanları, doğru yolu bulmuş olanları ve dostları ziyaret etmelidir.
57. Verilen söz tutulmalı, yerine getiremeyeceği vaatlerde bulunmamalıdır.
58. Konuşma sırasında sohbeti süslemek ve kişinin kendisine saygı duyulmasını sağlamak için yalan söylenmemelidir.
64. Her zaman uygun giyim seçiminde bulunmalı ve mesleğine özgü kıyafetleri tercih etmeli, ülke geleneklerine aykırı davranmamalıdır.
65. Abdest alırken ve gusül yaparken, mümkün olan durumlarda deniz suyu kullanmaktan kaçınmalıdır.
68. Uzun süreli yolculuklar sıkıntı getirir; uzun süreli hedefler peşinde koşmakta insanı yorar.
69. İslam toplumunda cenaze törenlerine katılmak hem saygı hem de sağlık açısından önemlidir. Katılmamak saygısızlık olarak kabul edilir. Cenazede karşılaşma düşmanlıkları önler.

70. Kötü alışkanlık edinenlerin arkadaşlığı, kişiyi yoldan çıkarır ve hayatını olumsuz etkiler. Hayırlı insanlarla arkadaşlık etmek ise kişinin hayatını güzelleştirir ve olumlu yönde etkiler.
77. Güzel bir karakter edinilmelidir. Dosta düşmana herkese karşı saygın ve nazik davranışlar sergilenmeli, kişinin kendisini aşağılanmış, küçük düşürülmüş ve saygınlığını yitirmiş hissetmesine neden olmayacak şekilde davranılmalıdır.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Salih Sâim Unar'ın "Ana-Baba Nasihatleri" kitabı, Türk İslam kültüründe ahlaki değerlerin hayata yansıtılması ve toplumsal düzenin korunması açısından önemli bir kaynaktır. Eserde-karışık sırayla çocuk gelişimi, sosyal ilişkiler, arkadaşlık ilişkileri, ticari etkileşimler, aile içi öğütler, yemek adabı ve dinî öğütler gibi birçok farklı konuda nasihatler verilmektedir. Bu nasihatler hem günlük yaşantımızda hem de uzun vadeli hedeflerimize ulaşmak için rehberlik etme konumundadır.

Eser, samimi ve içten davranışların toplum içinde nasıl olumlu etkiler yarattığını göstererek insanları gösteriş ve yüzeysellikten uzaklaşmaya teşvik etmektedir. Özellikle, fakirlere yönelik cömertlik ve yardımlaşma gibi erdemler, eserde önemli bir vurguyla ele alınmaktadır. Yardımlaşma anlayışının, toplumun dayanışma ruhunu güçlendirerek sosyal adaletin tesis edilmesinde rol oynadığı belirtilmektedir. Yemek adabı ve temizlik konularında bilgiler içeren metinde, yemek öncesi ve sonrası temizliğin insan sağlığı açısından ne kadar önemli olduğu vurgulanmış ve bu alandaki hassasiyetin artırılması hedeflenmiştir. Kitap, dürüst, sabırlı, tevazu sahibi, şükreden ve kul hakkına saygı gösteren bireylerin, toplumsal barışın ve huzurun temelini oluşturduğunu anlatarak okuyuculara önemli bir mesaj vermektedir. Ayrıca, vurgulanan ahlaki değerlerin günlük hayatta nasıl kullanılacağı ve topluma nasıl örnek olunacağına dair örneklerle desteklenmektedir. Dolayısıyla kitap, bireylerin kişisel gelişimine katkıda bulunurken toplumsal uyum ve dayanışmayı da desteklemektedir.

Çocuk gelişimiyle ilgili nasihatlerde, ebeveynlere çocuklarına nasıl daha iyi bir hayat sunabilecekleri konusunda öğütler verilmektedir. Arkadaşlık seçimlerinde dikkatli olunmasının gerekliliği belirtilerek çocukların özgüvenini artırmak için yapılması gerekenler, çocukların ihtiyaç duyduğu ilgi ve sevgi gibi konular ele alınmaktadır. Kitabın önemli bir bölümünü oluşturan sosyal ilişkilerle ilgili nasihatlerde insanlar arasındaki ilişkilerin nasıl geliştirilebileceği, daha sağlıklı ve mutlu bir sosyal hayatın nasıl kurulabileceği konuları ele alınmaktadır. Bireyler arasındaki saygının önemine değinilerek bu saygıyı göstermenin temel yolları vurgulanmaktadır. Özel hayatın gizliliğine saygı göstermek, insanlarla alay etmemek ve çizgiyi aşmamak, başkalarına karşı sabırlı olmak gibi temel ilkeler, kitapta sıklıkla vurgulanmaktadır.

Kitapta yer alan sosyal ve ticari ilişki tavsiyeleri, doğru davranış biçimlerini öğrenmemize ve ticari ilişkilerimizi sağlıklı bir şekilde yürütmeye yardımcı olmaktadır. Ticari ilişkilerde adalet, taraflar arasındaki güvenin temelini oluşturur. İş ilişkilerinde dürüst olmak, vaatlerimizi yerine getirmek ve karşı tarafın haklarına saygı göstermek, adaletin korunması için önemlidir. Eserde yer alan dinî öğütlerle insanların Allah'ın rızasına uygun hareket etmeleri amaçlanmaktadır. Bu öğütler, insanların sosyal ve etik açıdan doğru hareket etmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda insanın manevi hayatını da güçlendirmektedir.

Kitap, Türk ve İslam kültüründe yemek yeme ritüelleriyle ilgili geleneksel öğretileri de yansıtmaktadır. Yemek yeme davranışlarının yalnızca fiziksel sağlıkla sınırlı olmadığını, aynı

zamanda ruhsal ve manevi sağlık açısından da önemli olduğu vurgulanmaktadır. İnsanların yemek yeme davranışlarını düzenleyerek bedenlerini, ruhlarını ve maneviyatlarını koruyabilecekleri öğütlenmektedir. Bu tavsiyeler günümüzde de sağlıklı bir yaşam tarzı için uyulması gereken bazı prensipleri hatırlatmaktadır. Beden sağlığına özen göstermek, yavaş yemek, ölçülü su tüketimi ve temizlik gibi tavsiyeler, modern sağlık bilimleri tarafından da önerilmektedir.

Eser, aile içi ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için pek çok değerli tavsiye içermektedir. Özellikle anne babaya saygı, anne babaların çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurmaları ve onların duygularına saygı göstermeleri gerektiği anlatılmaktadır. Bunun yanı sıra, aile üyeleri arasındaki sıklara saygı gösterme, aile üyelerinin birbirlerini anlamaya çalışmaları ve sınırlara riayet etmenin ailelerin sağlıklı bir şekilde bir arada yaşamasına yardımcı olacağı şeklinde tavsiye vermesi yönünden de oldukça değerli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır.

Nasihatler, insan hayatının önemli bir parçasıdır ve doğru yönlendirmede bulunarak birçok zorluğun üstesinden gelmemize yardımcı olabilmektedir. Salih Sâim Unar'ın "Ana Baba Nasihatleri" adlı eseri, bireysel ve toplumsal ahlak eğitiminde uygulanabilecek tavsiyeler sunmakla beraber hem Osmanlı dönemi aile yapısı ve kültürüne ışık tutması, hem de evrensel ahlaki değerleri içermesi nedeniyle günümüzde de önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Döneminde yaşayan insanların karşılaştığı zorlukları gözlemleyerek kaleme alınan bu kitap, sadece bir nasihat kitabı olarak değil, aynı zamanda o döneme ait bir tarihî belge niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, günümüzde hâlâ geçerliliğini koruyan nasihatlerin bulunduğu eserin günümüz okuyucuları tarafından okunması, Osmanlı Dönemi kültürü ve ahlaki değerleri hakkında daha fazla bilgi edinmemize yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- Ahmed b. Hanbel. (1992). *Müsned*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Akalın, E. (2021). Değerler eğitiminde klasik Türk edebiyatı metinlerinden faydalanmak: manzum nasihatnameler örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(41), 79-128.
- Atalay, B. (2018). *Divanü Lügati't Türk tercümesi* (1.basım, C. 1). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aydın, M. Z. (2003). Ailede ahlak eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 125-158.
- Aytekin, H. (2007). Antoine De Saint Exupery'nin Küçük Prens'inde evrensel ve mitsel yaklaşımlar. *Öneri Dergisi*, 7(27), 365-375.
- Buhari. (1992). *Sahih*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Canım, R. (2010). *Divan edebiyatında türler*. Ankara: Grafiker Yayınevi.
- Çağrı, M. (2006). Nasihat, *İslam Ansiklopedisi C. 32 içinde (s. 408)*. İstanbul: TDV Yayınları.
- Çakır, M. S. (2020). Osmanlı'nın son dönem âlimlerinden Harputlu Ömer Na'imî Efendi ve Manzûme-i Na'imîye adlı nasihatnamesi. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 7(18), 265-291.
- Çınar, Bekir (2014). Mantiki'nin nasihatnâmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 35, 85-97
- Demir, H. (2021). Mehmed Nâzım Paşa'nın oğlu Hikmet ve torunu Nâzım'a nasihatleri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5(2), 186-195.
- Ebu Davud. (1992). *Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Ergin, M. (1997). *Orhun Abideleri*. 23.baskı, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

- Güler, Z. (2019). Safahat'tan seçmeler cihâd-içtihad. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 5(3), 375-398.
- Gümüş, M. Y. ve Söylemez, İ. (2020). Şeyh Mehmed Hayrî'nin manzum nasihatnâmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(1), 234-250.
- Günaydın, Y. T. (2005). Bir tasavvufî terâcim-i ahvâl müellifi İmamzâde Salih Sâim (Unar) ve terâcim-i ahvâl-i evliyâsı. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 46, 131-151
- Güzelyurt, İ. (2018). *Hikmetli sözler ve ana baba nasihatleri*, (ed: Osman Koca) İstanbul: Beyan Yayınları
- İnal, M.K. (1969) *Son asrın Türk şairleri-IV*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Kahveci, E. (2008). Strateji, stratejik yönetim ve stratejik yönetim modeli. *Verimlilik Dergisi*, (4), 7-30.
- Kaplan, E. (2008). Türkçede ahlakî metinlerin tasnifi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), 1-20.
- Kayaokay, İ. (2018). Ahmed Râşid'in pend-nâme-i lokman hekim terceme-i manzumesi adlı mesnevisi. *Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E- Dergisi*, 5(2), 71-103.
- Keleş, R. (2011). Türk edebiyatında nasihat. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (44), 183-209.
- Kutay, C. (1960). *Sebilden Bir Avuç Su/Zamanımızın En Yaşlı Fikir, Şiir, Nesir Üstadı Salih Saim Unar'ın Doksan Dört Yıllık Maneviyat ve Edebiyat Hazinesinden Mütevazı Derlemeler*, İstanbul: Yeni Savaş Matbaası.
- Mucan, A. (2021). IV. Murad İçin yazılmış manzum bir nasihatnâme: Kâdirî Hüseyin'in miftâh-ı cennet'i. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 231-245.
- Müslim. (1992). *Sahih*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Orhanoglu, H. (2009). Sezai Karakoç'un şiirinde imgeler. *Yeni Türk edebiyatı Araştırmaları*, (1), 73-104.
- Öztürk, M. (2013). Klasik Türk edebiyatında babadan oğula-ebeveynden çocuğa-nasihat geleneği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), 1-22.
- Pala, İ. (2006). Nasihatname. *İslam Ansiklopedisi C. 32 içinde (s. 409-410)*. Ankara: TDV Yayınları.
- Sak, R., Sak İ. T.Ş, Şendil, Ç ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-256
- Sayan, Y. E. (2022). Ahilikte değerler eğitimi ve bir değer olarak nasihat. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 104, 297-316.
- Sevinç, F. (2021). Nasihatnâme türünde bir eser: Kasîde-İ Şinâsi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (53), 163-206
- Sunay, C. (2008). Türk düşünce dünyasında Cemil Meriç ve eserleri. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (11), 529-574.
- Türk Dil Kurumu. (2011). Türkçe sözlük. (11. bs). Ankara: TDK Yayınları
- Türkoğlu, S. (2018). Türk edebiyatında Pendnâme-i Attar'ın manzum tercüme ve Seyyid Ali Rızâ'nın Riyâzü'r-Rızâ'sı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt: 22, özel sayı, 671-692
- Ulucan, M. (2012). Türk kültür ve edebiyatında pend (öğüt) geleneği. *Prof. Dr. Mine Mengi Türkoloji Sempozyumu Bildirileri, (Haz: Muna Yüceol Özen-Huriye Sözer), Çukurova Üniversitesi, 2014-223.*

Yeniterzi, E. (2006). Ahmed-i Dâî'nin Vasiyyet-i Nûşirevân adlı mesnevisi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 1-25.

Yiğit, B. K. (2015). Süleyman Penâhî'nin nasihatnamesi. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 105-141.

Extended Abstract

Today, teaching moral values is of great importance for the development of societies, success and happiness in the lives of individuals. For this reason, many tools are used in the education of moral values. Among these tools, books of advice used for generations have an important place.

Nasihat is a term derived from the root "nush", which means to be pure, pure, to stay away from evil, to have good intentions and to want the good of others. The term is also used to mean encouraging goodness, avoiding evil, giving advice, and trying to correct one's faults. It is an important value underlying social cohesion, reflecting a deep understanding of the ethical responsibilities of individuals towards one another. In particular, the concept, which is used as an important tool in the analysis of human behavior and social relations, plays an effective role in determining the right behaviors and correcting the wrong behaviors in the interactions of individuals with each other. Nasihatnames are important works written for people to learn the right path in their life journey and to continue their lives in the right way. These texts, in which religious, moral, cultural, social and historical values are handled together, emphasize the necessity of learning the right attitudes in the face of the issues that society may face or is likely to face.

In every culture, texts containing advice have been produced in order to guide people to the right behavior and to educate them. In Turkish culture, such works were widely written both before and after Islam. The early works of Turkish literature aimed to raise public awareness in order to combat the problems that society might face in the reconstruction process. The warnings, exhortations, religious commands and prohibitions contained in the Holy Qur'an became the main source of reference for religious-sufic advice books as well as advice books containing rules of social behavior such as etiquette. While these works advise state rulers to ensure justice, they also endeavor to remind the individual that obedience to Allah and the Prophet is a virtue that will earn him paradise in this world.

In this study, it is emphasized that nasihatnamas are a special genre in Turkish Literature and that they aim to make the addressee adopt moral values. In addition, in terms of the rich discourse and narrative features of nasihatname texts, the transcription of Sâim Unar's "Mother and Father Nasihatleri" was made based on the idea that the behaviors to be done or not to be done in terms of rich discourse and narrative features can be inculcated to young generations through implication, reference and parable. The work, written in Ottoman Turkish, is considered as an important source in terms of Turkish literature and culture. For this reason, considering the potential of the work to warn and guide young generations, it has been Latinized and a comprehensive analysis has been presented. Salih Sâim Unar, who uses the name İmamzâde Sâlih Sâim, the author of the analyzed work, was born in 1867 in Gümüşsuyu, Istanbul. His father was Hafiz Hüseyin Efendi, a scholar, and his mother was Hafize Ayşe Hanım.

Salih Sâim Unar, the father of poet Ali Rıdvan Unar, was also the uncle of publisher Mithat Sadullah Sander. He died on November 21, 1965 in Istanbul and his grave is located in Edirnekapı Martyrdom. Sâim Unar was described by writer İbnülemin Mahmut Kemal İnal as "one of the pen experts who served for the development of science and wisdom in the country".

When we examine Salih Sâim Unar's book 'Ana-Baba Nasihatleri' in general; the book is a list of manners and behaviors that should be followed in Turkish Islamic culture. The book contains advice on how to behave in public and private situations, such as avoiding empty thoughts and ostentation and helping the poor generously. It emphasizes the importance of being honest in one's speech and actions, respecting others and observing hygiene rules. There is also guidance on eating and drinking, such as washing one's hands before and after eating, saying the salawat before and after eating, and not blowing on hot food and drinks. The text emphasizes the importance of paying attention to one's actions and words as they reflect one's character and piety. While emphasizing the importance of moral values such as honesty, patience, respect, tolerance, love and kindness, the text focuses especially on concepts such as patience, humility, gratitude, worship and servant's right.

If we need to evaluate the work on a subject basis; the work gives advice on many different subjects such as child development, social relations, friendship relations, commercial interactions, family advice,

food etiquette and religious advice in mixed order. This advice serves as guidance both in our daily lives and in achieving our long-term goals.

In addition to offering advice that can be applied in individual and social life, the work is also an important source today, both because it sheds light on the family structure and culture of the Ottoman period and because it contains universal moral values. This book, which was written by observing the difficulties faced by the people living in that period, is not only a book of advice, but also a historical document of that period. Therefore, translating it into Turkish and reading it by contemporary readers will help us learn more about the culture and moral values of the Ottoman period. In the book, which contains advice that is still valid today, it is stated that people should understand the distinction between right and wrong in their behavior that forms their character.